

UZASADNIENIE

Gminna Spółdzielnia (...) wniosła o zasądzenie od pozwanych K. P. (1) i I. N. kwoty 32.683,31 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 sierpnia 2015 roku. W uzasadnieniu podała, że K. P. (1) wystawiła weksel in blanco w związku z zawartą w dniu 17 marca 2014 roku umową o współodpowiedzialności materialnej pracownika. Druga z pozwanych poręczyła ten weksel. Weksel został wypełniony na kwotę 32.633,31 zł, bowiem ujawniono niedobór.

K. P. (1) nie złożyła odpowiedzi na pozew, nie stawiała się na rozprawę, nie złożyła wniosku o przeprowadzenie rozprawy pod jej nieobecność.

I. N. na rozprawie w dniu 22 lutego 2016 roku wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. P. (1) zawarła z Gminną Spółdzielnią umowę o pracę na czas próbny. W dniu 16 czerwca 2014 roku strony zawarły umowę na czas określony do 30 września 2016 roku.

W dniu 17 marca 2014 roku zawarła umowę o współodpowiedzialności materialnej, zgodnie z którą Spółdzielnia powierzyła łącznie pracownikom sklepu w C., w tym K. P. (1) mienie sklepu (magazynu), zaś pracownicy przyjęli wspólną odpowiedzialność majątkową za powierzone mienie oraz ewentualne niedobory w towarach w opakowaniu, w urządzeniach, innych składnikach majątkowych sklepu (magazynu) jakie zostaną im powierzone. Pracownicy ponoszą odpowiedzialność w równych częściach.

W dniu 25 lutego 2015 roku strony zawarły porozumienie zmieniające umowę o pracę poprzez wskazanie nowego miejsca pracy – sklep w P..

K. P. (1) i powódka zawarły w dniu 26 lutego 2015 roku umowę o indywidualnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie, obejmującą sklep w paprotnie.

Dowód:

- umowa o pracę, k. 22, 24
- umowa o wspólną odpowiedzialność z dnia 17.03.104r., k. 23;
- porozumienie, k. 25;

K. P. (1) w dniu 16 maja 2015 roku zwróciła się o rozwiązanie umowy o pracę za porozumieniem storn. Prośba została uwzględniona i wydano K. P. (1) świadectwo pracy.

Dowód:

- pismo, k. 27;
- świadectwo pracy, k. 28

K. P. (1) wystawiła weksel in blanco w związku z zawartymi umowami z dnia 17.03.2014 roku i 26.02.2015 roku. I. N. poręczyła ten weksel. I. N. podpisała deklarację poręczyciela wekslowego.

Dowód:

- weksel, k. 29;

- deklaracja, k. 30;

W dniu 4 maja 2015 roku został przeprowadzony w sklepie w C. remanent za okres 6.04.2014 – 17.01.2015 roku, ujawniono brak nieuzasadniony w kwocie 17.590,68 zł. K. P. (1) zaakcentowała te wyliczenie.

W dniu 23 lipca 2015 roku został przeprowadzony w sklepie w P. remanent za okres 26.02 – 11.06.2015 roku, ujawniono brak nieuzasadniony w kwocie 29.165,17 zł. K. P. (1) zaakcentowała te wyliczenie.

K. P. (1) sporządziła oświadczenie, że zobowiązała się do spłaty należności po 600 zł miesięcznie od lipca 2015 roku.

Dowód:

- wyliczenie, k. 19, 21;

- oświadczenie, k. 20;

Pismem z dnia 23 listopada 2015 roku powódka wezwała K. P. (1) do wykupu weksla na łączną kwotę 32.683,31 zł.

Pismem z dnia 23 listopada 2015 roku powódka wezwała I. N. do wykupu weksla na łączną kwotę 32.683,31 zł.

Dowód:

- pismo, k. 12, 13;

Powódka pismami z dnia 20.10.2015 wezwała pozwane do zapłaty.

Dowód:

- pisma, k. 14, 16;

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się częściowo zasadne.

W związku z tym, że w realiach niniejszej sprawy zachodzi współuczestnictwo pracownika i nie pracownika właściwy do rozpoznania sprawy jest wydział cywilny, stosując wyłącznie w stosunku do pracownika przepisy postępowania odrębnego z zakresu prawa pracy.

Zgodnie z art. 124 § 1 k.p. pracownik, któremu powierzono z obowiązkiem zwrotu albo do wyliczenia się:

1) pieniądze, papiery wartościowe lub kosztowności,

2) narzędzia i instrumenty lub podobne przedmioty, a także środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze, odpowiada w pełnej wysokości za szkodę powstałą w tym mieniu.

Pracownik odpowiada w pełnej wysokości również za szkodę w mieniu innym niż wymienione w § 1, powierzonym mu z obowiązkiem zwrotu albo do wyliczenia się. Od odpowiedzialności określonej w § 1 i 2 pracownik może się uwolnić, jeżeli wykaże, że szkoda powstała z przyczyn od niego niezależnych, a w szczególności wskutek niezapewnienia przez pracodawcę warunków umożliwiających zabezpieczenie powierzonego mienia. Przepis art. 125 § 1 k.p. stanowi, że na zasadach określonych w art. 124 k.p. pracownicy mogą przyjąć wspólną odpowiedzialność materialną za mienie powierzone im łącznie z obowiązkiem wyliczenia się. Podstawą łącznego powierzenia mienia jest umowa o współodpowiedzialności materialnej, zawarta na piśmie przez pracowników z pracodawcą. Pracownicy ponoszący wspólną odpowiedzialność materialną odpowiadają w częściach określonych w umowie. Jednakże w razie ustalenia, że szkoda w całości lub w części została spowodowana przez niektórych pracowników, za całość szkody lub za stosowną jej część odpowiadają tylko sprawcy szkody.

Zgodnie z art. 117 § 1 i 2 k.p. pracownik nie ponosi odpowiedzialności za szkodę w takim zakresie, w jakim pracodawca lub inna osoba przyczyniły się do jej powstania albo zwiększenia. Pracownik nie ponosi ryzyka związanego z działalnością pracodawcy, a w szczególności nie odpowiada za szkodę wynikłą w związku z działaniem w granicach dopuszczalnego ryzyka. Jeżeli naprawienie szkody następuje na podstawie ugody pomiędzy pracodawcą i pracownikiem, wysokość odszkodowania może być obniżona, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, a w szczególności stopnia winy pracownika i jego stosunku do obowiązków pracowniczych. Przy uwzględnieniu okoliczności wymienionych w § 1 wysokość odszkodowania może być także obniżona przez sąd pracy; dotyczy to również przypadku, gdy naprawienie szkody następuje na podstawie ugody sądowej. (art. 121 (1) k.p.) Należy dodać, że jeżeli pracownik umyślnie wyrządził szkodę, jest obowiązany do jej naprawienia w pełnej wysokości.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 października 1974 r. w sprawie wspólnej odpowiedzialności materialnej pracowników za powierzone mienie (Dz. U. z 1996, nr 143, poz. 663 j.t) pracownicy, o których mowa w § 1, mogą przyjąć na podstawie pisemnej umowy zawartej z pracodawcą wspólną odpowiedzialność materialną za szkody spowodowane powstaniem niedoboru w powierzonym im łącznie mieniu, jeżeli liczba pracowników w miejscu powierzenia mienia, poza wymienionymi, nie przekracza:

- przy pracy na jedną zmianę - 8 osób,
- przy pracy na dwie zmiany - 12 osób,
- przy pracy na trzy zmiany - 16 osób.

§ 6 stanowi zaś, że pracownicy ponoszący wspólną odpowiedzialność materialną odpowiadają w częściach określonych w umowie. Jednakże w razie stwierdzenia, że niedobór w całości lub w części został spowodowany przez niektórych pracowników, za całość niedoboru lub określoną jego część odpowiadają tylko sprawcy szkody, co nie wyłącza ich odpowiedzialności za resztę niedoboru wraz z pozostałymi pracownikami na zasadach odpowiedzialności wspólnej. § 8 usta. 1 warunkiem ustanowienia wspólnej odpowiedzialności materialnej jest powierzenie mienia łącznie wszystkim pracownikom, którzy mają być objęci taką odpowiedzialnością - na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej z ich udziałem lub z udziałem osób przez nich wskazanych oraz zapewnienie im możliwości zgłaszania uwag w związku z przebiegiem i wynikami inwentaryzacji.

Zgodnie zaś z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 października 1975 r. w sprawie warunków odpowiedzialności materialnej pracowników za szkodę w powierzonym mieniu (Dz. U. z 1996, r., nr 143, poz. 662) odpowiedzialność materialną za szkody w powierzonym mieniu ponoszą na zasadach przewidzianych w art. 114-116 i 118 Kodeksu pracy pracownicy zatrudnieni:

- 1) w magazynach, w których wyodrębniono pomieszczenie do wydawania towarów (halę spedycyjną) oraz zorganizowano dozór ruchu mienia i osób; warunek wyodrębnienia pomieszczenia wydawania towarów nie jest wymagany w magazynach, w których przeładunek odbywa się systemem automatycznym z urządzeniami pomiarowo-kontrolnymi,
- 2) w sklepach o obsadzie co najmniej 6 osób i w stoiskach (działach) w domach towarowych (handlowych), jeżeli przy sprzedaży towarów wystawia się dowody sprzedaży, inkaso gotówki jest dokonywane przez kasjerów w wydzielonych kasach, a wydawanie towarów jest dokonywane przez inną osobę niż sprzedawca,
- 3) w sklepach samoobsługowych oraz w stoiskach (działach) samoobsługowych w domach towarowych (handlowych), w których inkaso gotówki dokonywane jest w wydzielonych kasach przy użyciu kas rejestrujących.

Objęcie pracownika odpowiedzialnością materialną na zasadach określonych w ust. 1 następuje po uprzednim zawiadomieniu go na piśmie o zaistnieniu warunków uzasadniających taką odpowiedzialność i po przeprowadzeniu inwentaryzacji, nie później niż w ciągu jednego miesiąca od zaistnienia tych warunków.

Zgodnie z § 6 ust. 1 tego rozporządzenia wysokość odszkodowania za szkody w mieniu powierzonym pracownikowi ponoszącemu odpowiedzialność materialną na zasadach określonych w art. 124 § 2 oraz art. 125 Kodeksu pracy obniża się stosownie, gdy sprawowanie nadzoru nad tym mieniem jest utrudnione, a w szczególności:

1) gdy mienie znajduje się w pomieszczeniach, do których ze względu na potrzeby prawidłowej obsługi konsumentów (interesantów) mają dostęp również pracownicy innych działów albo inne osoby, a zwłaszcza w placówkach handlowych, w których nabywcy mają swobodny dostęp do towarów, oraz gdy przyjmowanie towarów odbywa się bez przerywania obsługi nabywców,

2) w magazynach, sklepach i punktach usługowych, w których praca trwa dłużej niż na jedną zmianę lub w których obsada wynosi co najmniej 5 osób.

2. Gdy szkoda w powierzonym mieniu powstała w innych okolicznościach niż określone w ust. 1, wysokość odszkodowania może być w wyjątkowych wypadkach obniżona, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na zasady współżycia społecznego.

Należy wskazać, że przepisy i zasady prawa pracy, w szczególności zawarte w dziale V Kodeksu pracy, wykluczają wystawienie weksla gwarancyjnego jako środka zabezpieczenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika w mieniu pracodawcy, co oznacza, że taki weksel jest nieważny z mocy prawa (art. 18 § 2 k.p. w związku z art. 114-127 k.p. oraz a contrario art. 300 k.p.). Nabywca weksla nie może zatem dochodzić zaspokojenia na jego podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 roku, II PK 159/10, lex). Wskazać trzeba, że zawarte w Dziale V Kodeksu pracy przepisy prawa pracy regulujące odpowiedzialność materialną pracowników, które co do zasady całościowo (z wyjątkami usprawiedliwiającymi posiłkowe stosowanie nielicznych przepisów Kodeksu cywilnego) normują zarówno podstawy jak i zasady odpowiedzialności materialnej pracowników za szkody majątkowe wyrządzone pracodawcy wykluczają stosowanie w tym zakresie zabezpieczeń wekslowych na podstawie przepisów Prawa wekslowego. Przepis art. 300 k.p. nie przewiduje, a zatem nie legitymuje możliwości stosowania w sprawach nieunormowanych przepisami prawa pracy innych przepisów prawa cywilnego niż przepisy Kodeksu cywilnego i to pod warunkiem ich niesprzeczności z zasadami prawa pracy. Wyklucza to od początku (niejako a priori) dopuszczalność i legalność stosowania zabezpieczeń wekslowych w stosunkach pracy i to w materii odpowiedzialności materialnej pracowników pracy uregulowanej wystarczająco przepisami Kodeksu pracy, które określają zasady ponoszenia odpowiedzialności materialnej pracowników. W tym obszarze podstawowe znaczenie ma art. 116 k.p., który zobowiązuje pracodawcę do wykazania okoliczności uzasadniających odpowiedzialność pracownika oraz wysokość powstałej szkody. Oczywiście ściśle bezwzględnie obowiązujący charakter prawny tej pracowniczej regulacji normatywnej wyklucza legalność i zasadność obarczenia pracownika odpowiedzialnością materialną bez wykazania (udowodnienia) wymaganych i określonych w przepisach obligatoryjnych przesłanek tej odpowiedzialności.

Z zawartego w art. 127 k.p. wyraźnego odesłania do art. 117 k.p. wynika, że również w ramach odpowiedzialności za mienie powierzone pracownik nie odpowiada za szkodę w takim zakresie, w jakim pracodawca lub inne osoby przyczyniły się do jej powstania albo zwiększenia (art. 117 § 1), ani nie ponosi ryzyka związanego z działalnością pracodawcy (§ 2). Oznacza to, że dochodzenie przez pracodawców roszczeń z tytułu każdego rodzaju odpowiedzialności materialnej pracowników zawsze wymaga ustalenia podstaw, przesłanek i zasad jej ponoszenia przez pracownika według przepisów Działu V Kodeksu pracy. Przepisom tym przysługuje co najmniej jednostronnie bezwzględnie obowiązujący normatywny walor prawny, co prowadzi do nieważności z mocy samego prawa pracy jakichkolwiek mniej korzystnych dla pracownika modyfikacji treści stosunków pracy - także w zakresie pracowniczej odpowiedzialności materialnej za mienie powierzone - niż określone w przepisach prawa pracy o odpowiedzialności materialnej pracowników (art. 18 § 2 k.p. w związku z art. 114-127 k.p.).

Jak wskazano pracodawcom w żadnym razie nie mogą przysługiwać dwa odrębne tytuły dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika, jeden na podstawie przepisów Kodeksu pracy o odpowiedzialności materialnej pracowników, a drugi na podstawie samodzielnego i abstrakcyjnego weksla, który "odrywa się" od pracowniczego stosunku podstawowego, w związku z którym doszło do wystawienia weksla

gwarancyjnego w celu "lepszego" zabezpieczenia roszczeń pracodawcy. Nabiera to szczególnie istotnego znaczenia w razie przeniesienia przez pracodawcę uzyskanego od pracownika weksla gwarancyjnego na osobę trzecią, która swoje roszczenia wywodzi już wyłącznie z indosowanego abstrakcyjnego tytułu wekslowego. Tymczasem pracownik jako wystawca weksla w związku lub z tytułu pracowniczej odpowiedzialności materialnej niewątpliwie mógłby bronić się w sporach z pracodawcą wynikającymi z podstawowego stosunku pracy zarzutami naruszenia uregulowanych w Kodeksie pracy (art. 114-127) przepisów i zasad ponoszenia pracowniczej odpowiedzialności materialnej. Takie jego zarzuty wobec niebędącego pracodawcą nabywcy weksla nie mogłyby być weryfikowane na gruncie abstrakcyjnego zobowiązania wekslowego.

Reasumując, należało uznać, że zobowiązanie wekslowe jest nieważne.

Niemniej jednak strona powodowa zasadnie już w pozwie przytoczyła okoliczności faktyczne związane ze stosunkiem podstawowym. Nie budzi wątpliwości, że do niedoborów w dwóch sklepach w których pracowała pozwana K. P. (1) doszło.

Zgodnie z treścią art. 339 § 1 i 2 k.p.c., jeżeli pozwany nie stawiał się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

W tym miejscu należy podkreślić, iż przewidziane w art. 339 § 2 k.p.c. domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda dotyczy wyłącznie strony faktycznej wyroku i nie obowiązuje w zakresie prawa materialnego. Domniemanie to zastępuje jedynie postępowanie dowodowe i to tylko wówczas, gdy twierdzenia powoda nie budzą uzasadnionych wątpliwości (por. uzasadnienie SN z dnia 18 lutego 1972 r., III CRN 539/71, OSNCP 1972, z. 7-8, poz. 150). Wobec, więc tego, że działanie art. 339 § 2 k.p.c. nie rozciąga się na dziedzinę prawa materialnego, obowiązkiem sądu rozpoznającego sprawę w warunkach zaoczności jest rozważenie, czy w świetle przepisów prawa materialnego twierdzenie strony powodowej uzasadniają uwzględnienie żądania (tak też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 1999 r., sygn. I CKU 176/97).

W ocenie Sądu roszczenie powoda w okolicznościach sprawy nie budziło wątpliwości, udokumentowano istnienie roszczenia oraz jego wysokość. Powódka przedłożyła umowy o odpowiedzialności materialnej pracownika, oraz wyliczenia dotyczące niedoborów, potwierdzone przez pozwaną K. P. (1).

Z tego względu Sąd wyrokiem zaocznym uwzględnił powództwo przeciwko K. P. (1) w całości.

Niezasadne jednak okazało się powództwo przeciwko I. N..

Podstawa faktyczna roszczenia przeciwko tej pozwanej oparta była wyłącznie na stosunku wekslowym. Należy wskazać, że weksel jest nieważny z mocy samego prawa. Co oznacza, że weksel w stosunkach pracowniczych nie powinien być w ogóle wystawiony, a niedopuszczane jest dochodzenie roszczenia z weksla. Sąd zważył, że poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny z wyjątkiem wady formalnej. Poręczyciel wekslowy, który zapłacił weksel, nabywa prawa, wynikające z wekslu, przeciw osobie, za którą poręczył, i przeciw tym, którzy wobec tej osoby odpowiadają z wekslu (por. art. 32 Prawa wekslowego z dnia 28 kwietnia 1936 roku (Dz. U. z 1936 roku, nr 37, poz. 282 ze zm.) – na dzień wystawienia weksla i złożenia poręczenia). Odpowiedzialność awalisty ma charakter abstrakcyjny. Oznacza to, że wadliwość stosunku kauzalnego istniejącego na linii awalat - wierzyciel nie wpływa na ważność zobowiązania awalisty. Niemniej jednak awalista może podnosić zarzuty skuteczne względem każdego posiadacza weksla, tzn. wynikające wprost z treści weksla i z treści tej niewynikające, ale powodujące nieważność zobowiązania awalisty. Poręczyciel wekslowy może podnosić przeciwko wierzycielowi posiadającemu weksel zarzuty:

- 1) zarzuty obiektywne służące każdemu dłużnikowi wekslowemu przeciwko każdemu posiadaczowi weksla;
- 2) zarzuty subiektywne oparte na jego osobistych stosunkach z posiadaczem weksla;
- 3) zarzuty subiektywne oparte na stosunkach osobistych osoby, za którą poręczył z osobą posiadającą weksel, jeżeli według prawa wekslowego osobie tej przysługuje prawo zasłaniania się takimi zarzutami

W ocenie Sądu jeśli zobowiązanie wekslowe pracownika jest nieważne, nieważne jest także poręczenie wekslowe. Nie można tu uznać, że zobowiązanie I. N. przechodzi niejako na stosunek podstawy i go zabezpiecza. Jeśli pozwana K. P. (1) w ogóle nie zaciągnęła zobowiązania wekslowego nie można mówić o tym, że pozwana I. N. zaciągnęła zobowiązanie awalowe.

W sprawach z zakresu prawa pracy brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do stosowania szeroko rozumianych zabezpieczeń cywilnych w postaci weksli gwarancyjnych in blanco, skoro o odszkodowaniu z art. 611 k.p. orzeka zawsze sąd pracy pod warunkiem udowodnienia przez pracodawcę poniesionej szkody oraz jej wysokości, która w żadnym razie nie może przekroczyć wynikającego z art. 612 § 1 k.p. górnego limitu obowiązku odszkodowawczego. Choć poręczenie wekslowe jest oderwane od stosunku wystawca – remitent, to w sytuacji, gdy zaciągnięcie zobowiązania wekslowego jest niedopuszczalne, niezasadne jest kierowanie żądania to awalisty.

Mając na uwadze powyższe Sąd oddalił powództwo w stosunku do pozwanej I. N..

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. Pozwana K. P. (2) przegrała sprawę w całości tym samym winna zwrócić powódce kwotę 2.400 złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Powódka poniosła także opłatę sądową w kwocie 409 zł, i opłatę skarbową w kwocie 17 zł.

Sąd zważył, że pomimo odmowy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym nie wezwano powódki do uzupełniającej opłaty od pozwu (zarządzenie z dnia 24.11.2015r. k. 33). Z tego powodu brakująca opłata została rozliczona w wyroku.

Jednocześnie Sąd zważył, że wyroku nastąpiła pomyłka, bowiem całą opłatą (tak zasądzoną od pozwanej K. P. (1) powódce, jak i w zakresie, w którym nakazano ją ściągnięcie na rzecz Skarbu Państwa) Sąd obciążył pozwaną K. P. (1), przy czym zauważyć trzeba, że opłata powinna być rozdzielona pomiędzy dwie pozwane, zaś ta część przypadająca od pozwanej I. N. (wygrywającej) powinna być poniesiona przez powódkę. To samo dotyczy opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować;
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powódki;
3. odpis wyroku zaocznego z pouczeniem o sprzeciwem doręczyć ponownie pozwanej K. P. (1), albowiem w związku z adnotacją doręczyciela, nie można uznać przesyłki z prawidłowo doręczonej.
4. Akta z pismem lub za 21 dni.